

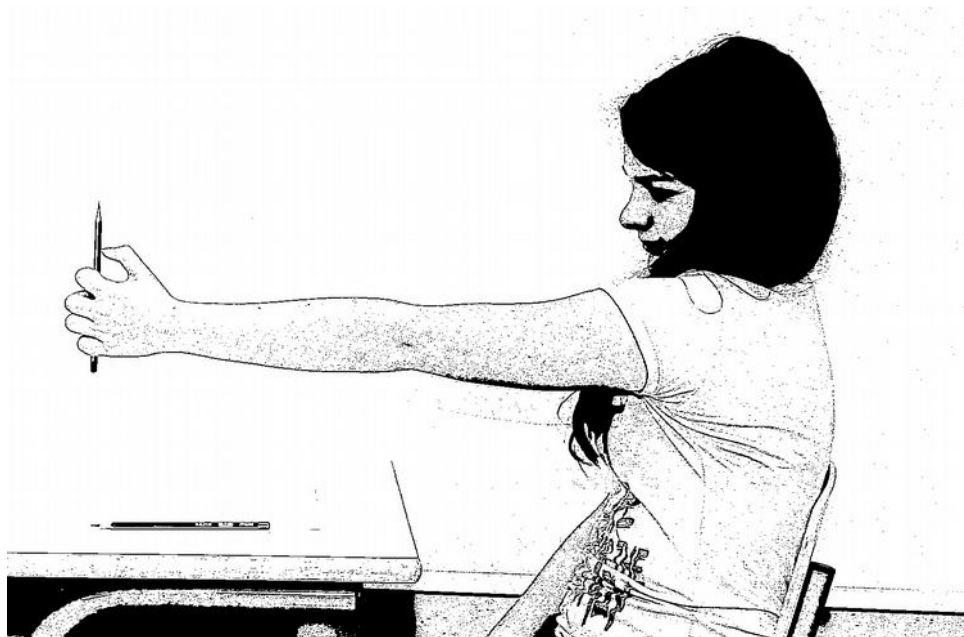
Navodila za delo:

8.razred

Risanje po opazovanju, viziranje, proporci

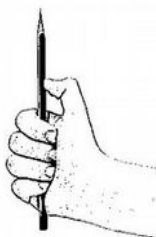
Učenci tokrat se bomo ukvarjali risanjem po opazovanju, pri tem si bomo pomagali z viziranjem in uporabo pravih proporcev.

Risanje z viziranjem

Osnova za risanje po opazovanju je viziranje. Viziranje je tehnika, s katero pri prostoročnem risanju primerjamo posamezne razdalje, proporce. Za viziranje najpogosteje uporabljamo kar svinčnik, lahko pa tudi drug lahek, podolgovat predmet – vizirko, pletilko naprimer.

Viziramo za kontrolo, se pravi mere preverjamo, ko smo nekaj že narisali, ne pa da na list narišemo mere in se potem lotimo risanja.

Postopek viziranja:

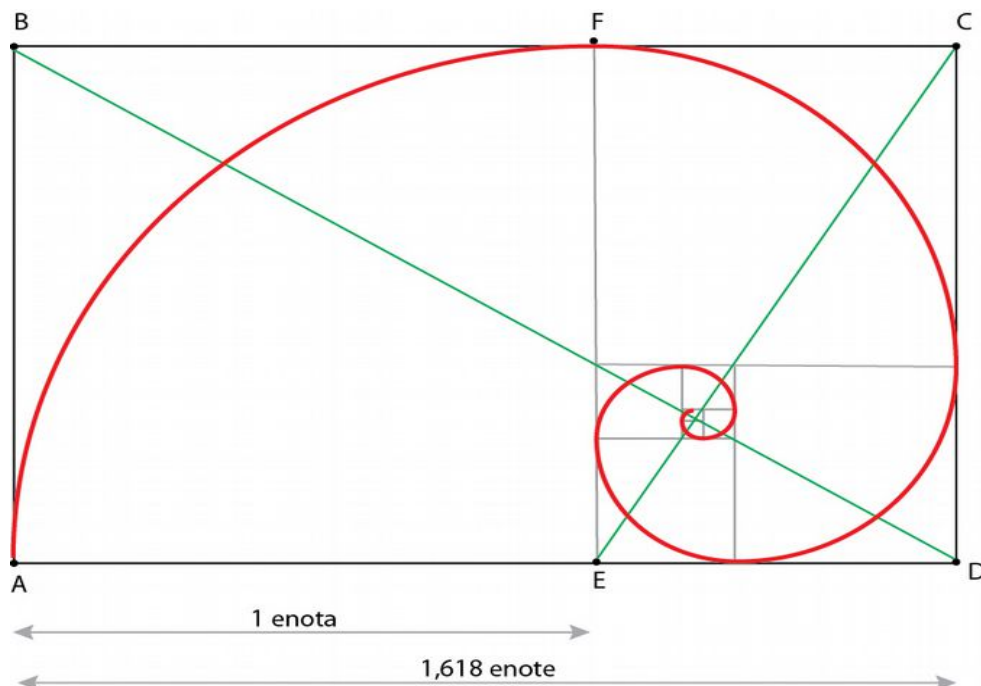
- svinčnik oz. vizirko držimo navpično oz. pravokotno na naš pogled
- roka mora biti v kolmcu iztegnjena
- v procesu risanja se ne premikamo, imamo stalno točko gledanja
- ob viziranju zapremo eno oko
- z drugim očesom izostrimo pogled na objekt, ki ga rišemo
- proporce, ki jih primerjamo, opazujemo med vrhom svinčnika in vrhom našega palca
- dobro je imeti stojalo ali vsaj pokonci prislonjeno risalno desko

Umetnik si pri risanju po opazovanju pomaga s palcem. Razdalje in velikosti predmetov primerja tako, da iztegne roko v kateri ima vizirko, in zamiži na eno oko. Nato primerja višino predmeta v primerjavi s širino. Pri vizirki mora biti konica dobro vidna. Poskrbi, da ima ves čas stalno točko gledanja.

PROPORCI

Omenili smo, da slikar s pomočjo viziranja določa in primerja velikostna razmerja med posameznimi deli motiva, ki ga upodablja. Ta velikostna razmerja imenujemo **proporci**.

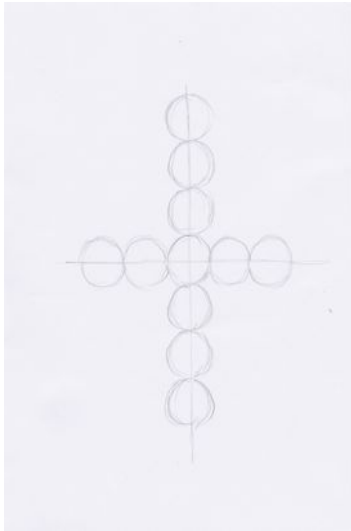
Že od nekdaj so se umetniki ukvarjali z raziskovanjem proporcev. Vedeli so, da nekateri proporci prinašajo v umetniško delo (v sliko, kip, arhitekturo ...) posebno skladnost. Eden od teh izjemno skladnih proporcev, imenovan **zlati rez**, je odkril že antični matematik Evklid. Ponazorimo ga z razdelitvijo daljice na dva neenaka dela tako, da je razmerje celotne dolžine daljice proti večjemu enako razmerju večjega proti manjšemu. To razmerje je približno 1,618.

PROPORCI GLAVE

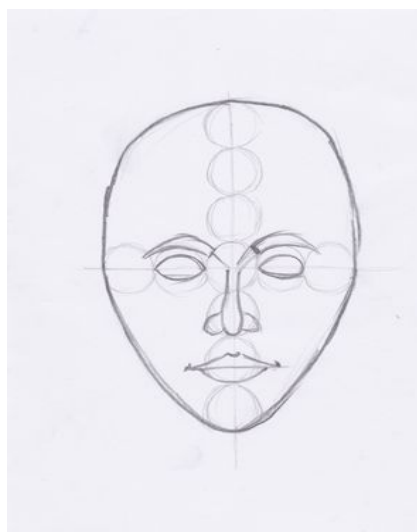
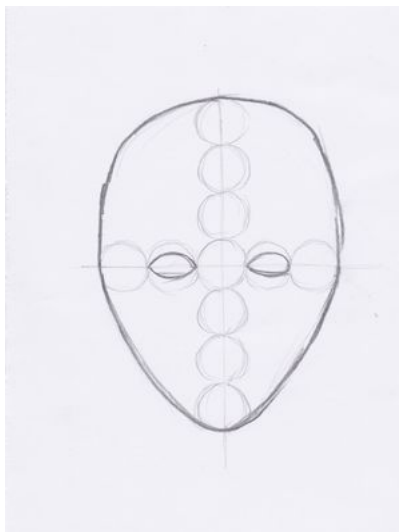
Osnova pri risanju portreta je poznavanje proporcev glave. Čeprav se proporci glave malenkost razlikujejo od človeka do človeka, obstaja nekaj osnovnih načinov, s katerimi si lahko pomagamo pri risanju glave in posledično portreta. Mnogi si pri tem pomagajo z vodoravno in pokončno osjo, na kateri najprej določijo proporce. Nekateri si pomagajo z narisano mrežo. Predstavljamo risanje proporcev glave tako, da proporce določimo s pomočjo krogov.

Najprej narahlo narišemo ravno in navpično os. V navpični smeri jo razdelimo na sedem enakih delov, v vodoravni pa na pet. To storimo tako, da narišemo ustrezno število enako velikih krogov,

drugega ob drugem (pet krogcev v vodoravno smer in sedem v navpično).

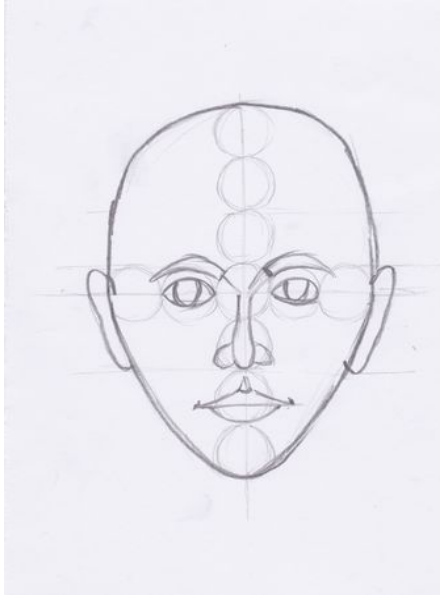
Ko želimo razdeliti linijo na enake dele, je lažje, če uporabimo kroge enakih velikosti, razvrstimo jih drug poleg drugega (pet krogcev v vodoravno vrsto in sedem navpično).

Povežemo skrajne točke tako, da dobimo jajčasto obliko. Narišemo oko v mejah drugega in nato še četrtega kroga v vodoravni liniji.

Tri kroge pod vrhom glave narišemo linijo obrvi. Označimo in oblikujemo obrvi. Poradramo krogce, da so manj vidni. Dva krogca pod obrvmi se začne nosnica. Narišemo oris nosu, ki se začne tik pod obrvmi in nadaljuje z linijami nosnice, kot je prikazano zgoraj. Približno en krog pod nosom narišemo še usta, za en krog velika brada je tik pod spodnjim robom ustnice.

Nato pripravimo zasnovo za očesa in ušesa v liniji med obrvmi in nosom.

Narišemo še vrat in lase.

Karikatura

Umetniki včasih namenoma ne upoštevajo proporcev. Eden takšnih primerov je karikatura.

Karikatura poudari portretirančeve lastnosti. Če ima na primer portretiranec rahlo prifrknjen nos, bo to v karikaturi izrazito poudarjeno. Če ima nekdo brke, bodo ti v njegovi karikaturi narisani čez cel obraz in morda še dlje. Karikature deformirajo obraz oz. posamezne dele obraza. Včasih karikatura odkriva in poudarja napake posameznika ali družbe.

Tudi med slovenskimi umetniki so uveljavljeni karikaturisti. Naj naštejemo nekatere: Hinko Smrekar, Bine Rogelj, Borut Pečar, Franco Juri, Andrej Novak in drugi.

Hinko Smrekar (1883-1942) sodi med slovenske karikaturiste. Študiral je na Dunaju, se družil s številnimi slovenskimi umetniki, s slikarji impresionisti, z Ivanom Cankarjem, Otonom Župančičem itd. Prvič je razstavljal leta 1904. Satirične risbe je začel objavljati leta 1905 v ljubljanskem humorističnem listu Osa. Nekajkrat je karikiral Cankarja, narisal je karikature Otona Župančiča, Ivana Groharja in Riharda Jakopiča. Znane so karikature takratnih pomembnežev, npr. Ivana Tavčarja. Hinko Smrekar je bil karikaturist, prizanašal ni niti prijateljem in si nakopal veliko težav. Prvo razstavo karikatur je imel leta 1940 v Obersnelovi galeriji v Ljubljani. Med ljudmi je bil priljubljen, njegove kritike so bile ugodne. Med NOB, leta 1942, je v isti galeriji svoja dela celo podnaslovil v tujem jeziku, da bi jih lahko razumeli tudi okupatorji, in s tem izražal svoje razmišljanje.

Hinko Smrekar je bil karikaturist, prizanašal ni niti prijateljem in si nakopal veliko težav. Hinko Smrekar je imel prvo razstavo karikatur leta 1940 v Obersnelovi galeriji v Ljubljani. Med ljudmi je bil priljubljen, njegove kritike so bile ugodne. Med NOB, leta 1942, je v isti galeriji karikature celo podnaslovil v tujem jeziku, da bi jih lahko razumeli tudi okupatorji in s tem izražal svoje razmišljanje

Povzetek

VIZIRANJE IN PROPORCI

Viziranje je pripomoček pri risanju po opazovanju.

Slikar z viziranjem primerja določene razdalje - proporce - in si tako pomaga, da bo njegova risba čim bližje vizualni resničnosti.

Proporci so velikostna razmerja med posameznimi deli.

Kadar govorimo o proporcih človeškega telesa, govorimo o razmerju med posameznimi deli telesa, npr. višina glave v razmerju z višino telesa. Tudi glava človeka ima določene proporce.

Proporci so pomembni tudi v arhitekturi, v pravilnem ravnotežju prostora in oblike.

Zelo čiste, usklajene proporce najdemo v številnih oblikah v naravi. Priljubljen proporci v klasični estetiki je zlati rez, razmerje 1:1,618.

PORTRET IN KARIKATURA

Človekova glava ima obliko jajca z jasnimi proporcijami. Pri risanju glave si tako lahko pomagamo s krogi, ki jih nanizamo na vodoravno in navpično os glave, lahko pa tudi z mrežnimi črtami ali kako drugače.

Portret je upodobitev človeka v kiparstvu, slikarstvu, grafiki ali fotografiji.

Kadar umetnik upodobi samega sebe, govorimo o avtoportretu.

Velikokrat so slikarji ustvarjali tudi skupinske portrete.

Poleg večine risanja, slikanja ali kiparjenja mora imeti likovni umetnik - portretist -, dobro razvit občutek za upodobitev značaja človeka. Skratka, za dobrega portretista ni dovolj, če zna z linijo, barvo ali kiparskim volumnom prikazati vizualno podobo portretiranca, pač pa mora njegova slika oz. kip izražati njegov značaj, psihološki profil, njegovega duha.

Rembrandt, eden najpomembnejših baročnih slikarjev, je bil rojen leta 1606 v Leidnu kot osmi od devetih otrok. Njegov oče je bil mlinar, mati pa pekova hči. Že zgodaj se je odločil, da bo slikar in tako je že leta 1625 ustanovil s prijateljem Janom Lievensom lastno slikarsko delavnico. Bil je nadarjen in uspešen, zato je kmalu začel dobivati naročila za portretiranje bogatejših naročnikov. Kljub temu, da mu je delo dobro teklo, je leta 1656 zašel v dolgove in bankrotiral. Glavne teme njegovih slik in jedkanic so zgodovina in portreti, tudi avtoportreti. Mnoge izmed zgodovinskih slik in litografij prvič prikazujejo umetniško predelane svetopisemske prizore in legende. Nekaj slik in jedkanic predstavlja krajino in žanrske prizore. Rembrandt se je rad portretiral, saj je ustvaril kar okoli petdeset barvnih avtoportretov in dvajset jedkanic in risb. Posebej v začetku svoje kariere je pogosto na sebi študiral različna čustvena stanja. Posebej zanimiv je njegov Mladostni avtoportret, na katerem je umetnikov obraz obrnjen proti senci, stran od mehke svetlobe, ki se je prelila čez njegovo desno lice. Umril je leta 1669 v Amsterdamu.

LIKOVNA NALOGA

Nariši avtoportret - nariši se, pri tem si lahko pomagate z ogledalom ali fotografijo. Viziraj in upoštevaj proporce. Da boš lažje upošteval proporce, riši s pomočjo krogov. Bodi pozoren tudi na učinke risala. Posvečaj se podrobnostim in značaju portretiranja.

Da boste lažje upoštevali proporce, rišite s pomočjo krogov. Bodite pozorni tudi na učinke risala – predlagam mehki svinčnik. Posvečaj se podrobnostim in značaju portretiranja – vas samih.

Likovne izdelke fotografirajte in mi jih pošljite do ponedeljka 6.aprila 2020 na vitomirvitomir@gmail.com

viri:

i-učbenik za likovno umetnost v 8. razredu OŠ,
<https://eucbeniki.sio.si/lum8/index.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Self-Portrait_at_the_Age_of_63